

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2011-12-13
meddelad i Vänersborg

Mål nr M 1066-11

KLAGANDE

Södra Cell AB
430 24 Väröbacka

Ombud: **PP**
Foyen Advoaktfirma i Sverige KB
Box 7229
103 89 Stockholm

MOTPART

Länsstyrelsen i Hallands län
301 86 Halmstad

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens i Hallands län beslut den 31 januari 2011, i ärende dnr 555-3342-10, se bilaga 1

SAKEN

Villkor vid deponering av avfall på Södra Cell AB:s anläggning i Väröbacka inom fastigheten Lahall 2:13 i Varbergs kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ändrar länsstyrelsens beslut endast på så sätt att villkoren 1 och 2 upphävs.

Överklagandet i övrigt avslås.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Hallands län beslutade den 31 januari 2011 att, med stöd av delegationen i miljödomstolens dom M 333-02 den 24 februari 2006, meddela Södra Cell AB ett antal villkor vid deponering av avfall på Södra Cells anläggning i Väröbacka inom fastigheten Lahall 2:13 i Varbergs kommun. I målet är villkoren 1, 2, 4, 5 och 6 aktuella, vilka har följande lydelse.

1. De massor som redan deponerats på etapp 4a ska isoleras med en sluttäckning för icke-farligt avfall enligt kraven i deponeringsförordningen. Sluttäckningen ska ansluta till botten tätningen och vara utförd senast den 31 december 2011. Alternativt kan massorna tillfälligt plockas bort och återläggas på den konstgjorda geologiska barriären som anges i villkor 2.
2. Innan etapp 4 a respektive 4 b får tas i anspråk ska en konstgjord geologisk barriär anläggas som uppfyller deponeringsförordningens krav för deponi för icke-farligt avfall dvs. minst 0,5 meter tjock samt likvärdig med effekten av permeabilitet $< 1,0 \times 10^{-9}$ meter per sekund och mäktighet > 1 meter.
4. Bolaget ska ställa säkerhet för de skyldigheter som gäller för att verksamheten vid etapp 1 och 2 fullgörs, på totalt 2 500 000 kronor exempelvis i form av en bankgaranti, senast den 30 april 2011. Säkerheten ska godkännas av tillsynsmyndigheten.
5. Bolaget ska ställa säkerhet för de skyldigheter som gäller för att verksamheten vid etapp 3 fullgörs, på totalt 11 500 000 kronor exempelvis i form av en bankgaranti, senast den 30 april 2011, Säkerheten ska godkännas av tillsynsmyndigheten. Storleken på säkerheten kan revideras med 8 580 000 kronor när sluttäckningen är utförd och när sluttäckningen är godkänd av tillsynsmyndigheten.
6. Innan etapp 4 a tas i anspråk ska bolaget ställa säkerhet för de skyldigheter som gäller för att verksamheten fullgörs, på totalt 7 000 000 kronor exempelvis i form av en bankgaranti, senast den 30 april 2011. Säkerheten ska godkännas av tillsynsmyndigheten. Storleken på säkerheten kan revideras med 5 250 000

kronor när sluttäckningen är utförd och när sluttäckningen är godkänd av tillsynsmyndigheten.

YRKANDEN M.M.

Södra Cell AB har överklagat länsstyrelsens beslut och yrkat att villkor 1, 2 och 4 ska upphävas. Bolaget har vidare yrkat att säkerheten för etapp 3 och 4a (villkor 5 och 6) ska bestämmas till 7 700 000 kr. Som grund för överklagandet har bolaget anfört i huvudsak följande.

Villkor 1 och 2

Södra Cell AB åtar sig att senast den 23 september 2011 ansöka om avsteg/undantag från kraven på geologisk barriär i 20 § förordning (2001:512) om deponering av avfall för etapp 4 a och 4 b. Södra Cell AB behöver sex månader för att utreda förutsättningarna för att vidta andra skyddsåtgärder som ger ett likvärdigt skydd som det som förordningen anger.

Villkor 4

Bolaget har slutat att lägga avfall på deponierna. Eftersom deponeringen för etapp 1 och 2 har avslutats och det inte råder några oklarheter härom, bör detta tas med i bedömningen om säkerhetens storlek. För etapp 1 och 2 har bolaget också vidtagit de åtgärder som behövs för att kontrollera att verksamheten är avslutad. Beloppet om 2 500 000 kr är oskäligt och onödigt betungande för verksamheten och står inte i proportion till syftet med en säkerhet av detta slag.

För det fallet att Mark- och miljödomstolen ändå finner att säkerhet ska ställas för etapp 1 och 2 har Södra Cell följande att anföra.

I den utredning som Elander Miljöteknik gjorde åt Södra Cell 2011-03-31, med anledning av överklagandet av länsstyrelsens beslut, gjordes en beräkning över kostnaderna för efterbehandling på 3 370 087 kronor för alla fyra etapper på deponin i Väröbacka. Utredningen ger en kostnad om cirka 843 000 kronor per enskild etapp. Södra Cell kan därför vitsorda detta såsom skäligt i och för sig. För det fallet att domstolen finner att säkerhet trots allt ska ställas, kan bolaget därför vitsorda ett belopp om 1 686 000 kronor som säkerhet för etapp 1 och 2.

Rättsfallet MÖD 2010:8

I rättsfallet rörde omständigheterna en pågående deponi där frågeställningen handlade om anläggningens anpassningsplan. Verksamhetsutövaren hade överklagat tillsynsmyndighetens beslut om godkännande av anpassningsplanen, då den i beslutet även föreskrivit om ställande av säkerhet för deponin. Detta på grund av att anläggningen hade ett gammalt tillstånd som meddelats innan förordningen om deponering av avfall trädde ikraft. Både dåvarande Miljödomstolen och Miljööverdomstolen fastslog att ställandet av säkerheter är tillämpligt även vid godkännandet av anpassningsplaner. Miljödomstolen nämner dock i sina domskäl att bestämmelsen rör "fortsatt drift av befintliga deponier" och Miljööverdomstolen uttalar att (våra understrykningar).

"I 15 kap. 34 § anges att tillstånd till en verksamhet som omfattar deponering av avfall..." Rättsfallet ger i båda fallen tydligt uttryck för pågående deponeringsverksamhet. Verksamheten i Väröbacka stämmer således inte överens med rättsfallet då både omständigheterna i den verksamheten som prövades i målet samt domstolarnas uttalanden syftar till deponianläggningar där deponering fortfarande pågår. Av det ovan anförda anser Södra Cell att rättsfallet inte är relevant och att bolagets tidigare yrkanden är riktiga. Någon säkerhet för etapp 1 och 2 fordras inte.

Villkor 5 och 6

På uppdrag av Södra Cell AB har Elander Miljöteknik AB tagit fram ett förslag till utformning av sluttäckningen med användning av bl.a. upplagda massor som bolaget disponerar över. Elander Miljöteknik föreslår att en dränering av typen dränmatta installeras över det syntetiska geomembranet. Beräkningarna av läckage visar att dränmattan kan uteslutas från konstruktionen utan att kravet på högsta tillåtna läckage överskrids. Dränmattan antas dock behövas i avvaktan på att skyddstäckningens hållfasthet har undersökts och visats tillräcklig alt. att täckjordens permeabilitet har visats vara tillräckligt hög för att fungera dränerande. Om dränmattan kan uteslutas från konstruktionen, minskar kostnaden för sluttäckning med närmare 30 %. Totalkostnaden för sluttäckning av etapp 3 uppgår, enligt Elander Miljöteknik AB:s reviderade förslag, till ca 3,3 Mkr. Elander Miljöteknik AB föreslår samma principiella utformning för sluttäckningen av etapp 4a som för etapp 3. Grönlutslam och aska som föreslås användas som

terrassering och sekundärt tätskikt deponeras för närvarande inte på etapp 4a utan används på andra deponier. De avfall som är upplagda på deponin bedöms preliminärt inte kunna användas på samma sätt vilket medför att man behöver räkna med ett ersättningsmaterial för grönlutslam och aska fram till dess att tillräckliga kvantiteter av dessa material finns upplagda för att täcka behovet av sluttäckning. Som ersättning kan t.ex. stenmjöl användas. Kostnaderna för sluttäckning med den föreslagna konstruktionen beräknas till ca 2,7 Mkr. Behovet av ekonomisk säkerhet bör normalt revideras efterhand som nya ytor tas i anspråk respektive ytor sluttäcks. För hela etapp 4a beräknas behovet till 2,7 Mkr vid omedelbar sluttäckning. I dagsläget är dock endast ca 1/3 av ytan täckt med avfall. Eftersom utbyggnaden av etapp 4a kommer att ske under lång tid, får det anses skäligt att nu fastställa säkerheten till 1 Mkr och att detta belopp får omprövas vart femte år med hänsyn till ianspråktagen yta och utförd sluttäckning. Bolaget hänvisar i denna del till deldom 2008-08-22 meddelad av Miljödomstolen i Växjö, mål nr M 1586-06. Även för etapp 4a minskar kostnaden för sluttäckning med närmare 30 % om dränmattan kan uteslutas. Utöver säkerheten för sluttäckning av etapp 3 och 4a tillkommer behov av säkerhet för tillsyn och kontroll samt hantering och rening av lakvatten. Kostnaden bedöms till ca 3,4 Mkr och avser deponins samtliga etapper (1-4) eftersom lakvatten samlas upp från hela denna yta. Det bedöms inte som praktiskt möjligt att ta hänsyn till att ansvaret för efterbehandling upphör vid olika tidpunkter för de olika etapperna. Kostnaden är således inte proportionell mot ytan såsom länsstyrelsen har räknat.

Sammanfattningsvis anser Södra Cell AB att säkerheten för etapp 3 och 4a gemensamt skall uppgå till 7 700 000 kronor. Storleken på säkerheten kan revideras vart femte år med hänsyn till ianspråktagen yta och utförd sluttäckning. Södra Timber AB anser att säkerheten skall ställas i form av borgen enligt bestämmelserna i 2 kap. 25 § utsökningsbalken.

Länsstyrelsen i Hallands län har medgett det som yrkas i fråga om villkor 1 och 2. Länsstyrelsen har bestritt bolagets yrkande i fråga om villkor 4-6 och har bl.a. anfört följande.

Villkor 4

Förordning (2001:512) om deponering av avfall ska inte tillämpas på etapp 1 och 2. Däremot gäller 2 kap., 15 kap. 34 § och 16 kap. 3 § miljöbalken. Enligt 2 kap. 3 § miljöbalken ska alla som bedriver en verksamhet utföra de skyddsåtgärder, iakttä de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa. Av 15 och 16 kap. miljöbalken framgår att säkerhet kan ställas. Enligt kommentarerna till 16 kap. 3 § miljöbalken ska frågan om säkerhet prövas samtidigt som frågan om en verksamhet ska tillåtas men kan delegeras till tillsynsmyndigheten enligt 22 kap. 25 § miljöbalken. I dom M 333-02 från den 24 februari 2006 överlåter miljödomstolen med stöd av 22 kap. 25 § miljöbalken till tillsynsmyndigheten att föreskriva de ytterligare villkor som kan behövas i fråga om deponering av avfall gällande befintlig och utvidgad deponi. Miljööverdomstolen har i dom M 9015-03, från den 21 december 2004, gällande avgift för tillsyn och prövning, kommit fram till att ett tillstånd till deponering av avfall normalt måste anses reglera hela den aktiva fasen och deponin bör därför betraktas som en fortgående miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken även om deponin är sluttäckt. Definition för aktiv fas finns i 3 § förordning (2001:512) om deponering av avfall. "Den period som sträcker sig från första tillfället då avfall tas emot vid en deponi till dess deponeringen upphört och aktiva åtgärder för kontroll och utsläpps begränsning inte längre behövs. Den innefattar både driftsfas och efterbehandlingsfas". Det som nämns ovan talar för att hela Södra Cells deponi är en pågående miljöfarlig verksamhet i aktiv fas med en pågående deponeringsverksamhet.

Villkor 5 och 6

Bolagets säkerhet bygger på att använda massor som finns på plats i dag. Säkerhetens storlek ska bygga på om sluttäckning sker genom det allmännas försorg. Om bolaget skulle gå i konkurs innebär det att de massor som bolaget har lagt upp för sluttäckning skulle kunna säljas för att inbringa pengar till bolagets konkursbo. Det innebär i sin tur att länsstyrelsen skulle behöva köpa in massor för att sluttäcka deponin till samma kostnad som andra bolag. Säkerheten kan inte byggas på att det finns massor att tillgå i dagsläget. Av miljööverdomstolens dom

M 2210-08 framgår att syftet med en säkerhet är att skydda samhället från risken att behöva stå för kostnaden för efterbehandling i en situation där verksamhetsutövaren inte kan fullfölja sina åligganden. I domen, som behandlar säkerhet för kostnaden för nedmontering av vindkraftverk, fann miljööverdomstolen att säkerheten ska täcka hela kostnaden för nedmontering utan beaktande av eventuellt skrotvärde för aggregaten, vilket är jämförbart med säkerhet för sluttäckning av deponier där man vill sänka säkerheten med hänvisning till att man i dagsläget har tillgång till jordmassor.

DOMSKÄL

Villkoren 1 och 2 i det överklagade beslutet bör med hänsyn till parternas inställning upphävas.

När det gäller villkor 4 så innebär den omständigheten att bolaget slutat lägga avfall på deponin inte att kravet på säkerhet har bortfallit. En deponis aktiva fas innefattar nämligen både driftfas och efterbehandlingsfas (se 3 § förordningen (2001:512) om deponering av avfall). När det gäller säkerhetens belopp gör mark- och miljödomstolen samma bedömning som länsstyrelsen. På de skäl som länsstyrelsen anfört bör inte heller säkerheten bestämmas till lägre belopp i villkoren 5 och 6.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 3 januari 2012

Gunnar Bergelin

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Gunnar Bergelin, ordförande, och tekniska rådet Gunnar Barrefors.

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Delg. knitto

BESLUT

1 (10)

2011-01-31

555-3342-10

Södra Cell AB
430 24 VÄRÖBACKA

Beslut om villkor vid deponering av avfall på Södra Cell AB:s anläggning i Väröbacka inom fastigheten Lahall 2:13 i Varbergs kommun.

BESLUT

Länsstyrelsen meddelar med stöd av delegation i miljödomstolens dom M 333-02 från den 24 februari 2006, Södra Cell AB (bolaget), organisationsnummer 556072-7348, följande villkor vid deponering av avfall.

Detta beslut kan överklagas hos Miljödomstolen, Vänersborgs tingsrätt, se bilaga.

Följande villkor ska gälla vid deponering av avfall vid Södra Cell AB:s anläggning i Väröbacka:

1. De massor som redan deponerats på etapp 4a ska isoleras med en sluttäckning för icke-farligt avfall enligt kraven i deponeringsförfordningen. Sluttäckningen ska ansluta till botten tätningen och vara utförd senast den 31 december 2011. Alternativt kan massorna tillfälligt plockas bort och återläggas på den konstgjorda geologiska barriären som anges i villkor 2.
2. Innan etapp 4a respektive 4b får tas i anspråk ska en konstgjord geologisk barriär anläggas som uppfyller deponeringsförfordningens krav för deponi för icke-farligt avfall d.v.s. minst 0,5 meter tjock samt likvärdig med effekten av permeabilitet $< 1,0 \times 10^{-9}$ meter per sekund och mäktighet > 1 meter.
3. Vid eventuellt användande av tätskikt av konstgjort material ska, för att förebygga skador på tätskiktet, över- och underliggande material inte innehålla grovt eller skarpkantat material.
4. Bolaget ska ställa säkerhet för de skyldigheter som gäller för att verksamheten vid etapp 1 och 2 fullgörs, på totalt 2 500 000 kronor exempelvis i form av en bankgaranti, senast den 30 april 2011. Säkerheten ska godkännas av tillsynsmyndigheten.
5. Bolaget ska ställa säkerhet för de skyldigheter som gäller för att verksamheten vid etapp 3 fullgörs, på totalt 11 500 000 exempelvis i form av en bankgaranti, senast den 30 april 2011. Säkerheten ska

Postadress	Besöksadress	E-post	Telefon
301 86 HALMSTAD	Slottsgatan 2	halland@lansstyrelsen.se	035 - 13 20 00

Kontakta i detta ärende: Liselott Johansson, tel 035-13 21 44, e-post liselott.johansson@lansstyrelsen.se

2011-01-31

555-3342-10

godkännas av tillsynsmyndigheten. Storleken på säkerheten kan revideras med 8 580 000 kronor när sluttäckningen är utförd och när sluttäckningen är godkänd av tillsynsmyndigheten.

6. Innan etapp 4a tas i anspråk ska bolaget ställa säkerhet för de skyldigheter som gäller för att verksamheten fullgörs, på totalt 7 000 000 kronor exempelvis i form av en bankgaranti, senast den 30 april 2011. Säkerheten ska godkännas av tillsynsmyndigheten. Storleken på säkerheten kan revideras med 5 250 000 kronor när sluttäckningen är utförd och när sluttäckningen är godkänd av tillsynsmyndigheten.
7. Innan etapp 4b tas i anspråk ska bolaget lämna förslag på säkerhet för de skyldigheter som gäller för att verksamheten fullgörs. Etapp 4b får inte tas i anspråk förrän säkerhet ställts och har godkänts av tillsynsmyndigheten.
8. Då etapp 4a respektive 4b tas i anspråk ska detta skriftligen meddelas tillsynsmyndigheten.
9. Tippsåren ska vara så små som möjligt och avfallet ska kompakteras och fortlöpande täckas med lämpliga massor.
10. Sluttäckning av deponin etapp 3, 4a och 4b ska uppfylla kriterierna för deponi för icke-farligt avfall.
11. Lakvattnet från deponin ska uppsamlas och ledas till fabriken processavloppsvattensystem.
12. För bestämning av lakvatten- och föroreningsmängd från deponin ska utrustning för kontinuerlig mätning och registrering av flödet samt automatisk och flödesproportionell provtagning på lakvattnet användas.
13. Kontrollprogram ska uppdateras med avseende på bolagets hantering och deponering av avfall samt dess påverkan på omgivningen. Uppdateringen ska göras senast tre månader efter att etapp 4a respektive 4b har tagits i anspråk. Kontrollprogrammet ska upprättas av utomstående sakkunnig på deponier. I kontrollprogrammet ska kontroll av dricksvattenbrunnar i området ingå.

Redogörelse för ärendet

Miljödomstolen delegerade i dom för Södra Cell AB den 24 februari 2006, dom M 333-02 till länsstyrelsen att bestämma de villkor som behövs för

deponering av avfall. Bolaget åtog sig att till länsstyrelsen inlämna en kompletterande utredning före den 1 mars 2006. Bolaget lämnade in anpassningsplan och Envipos utredning om hydrologiska förhållanden till Länsstyrelsen den 16 mars 2006. Den 13 mars 2008 begärdes komplettering av anpassningsplanen. Länsstyrelsen meddelade den 27 januari 2009 att bolaget måste uppfylla förordning (2001:512) om deponering av avfall för att fortsätta att deponera. Vid möte i maj 2010 kom Länsstyrelsen och bolaget överens om att bolaget skulle inkomma med en avslutningsplan för etapp 3 och förslag på ekonomisk säkerhet samt beräkning av den geologiska barriären för etapp 4. Den 18 juni 2010 inkom bolaget med avslutningsplan och förslag på ekonomisk säkerhet. Ärendet sändes på remiss till Statens Geotekniska Institut (SGI). Yttrande inkom den 10 september 2010. Yttrandet sändes till bolaget för synpunkter.

Bakgrund

Tillstånd till deponi får, enligt 15 kap 34 § MB, lämnas endast om det ställs säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för deponeringsverksamhet. Säkerheten ska utgöra en garanti för att de i tillståndet föreskrivna åtgärderna, som syftar till att begränsa eller motverka skada på miljön, utförs. Framför allt är det fråga om att garantera utförandet av efterbehandlingsåtgärder. Säkerhetens storlek ska motsvara de kostnader som uppkommer om åtgärderna måste utföras genom det allmännas försorg.

Enligt 16 kap 3 § MB ska en säkerhet godtas om den visas vara betryggande för sitt ändamål. Säkerheten ska prövas av tillståndsmyndigheten. I aktuellt fall har Miljödomstolen i dom M 333-02 från den 24 februari 2006 överlåtit åt tillsynsmyndigheten att föreskriva de ytterligare villkor som kan behövas i fråga om deponering av avfall. I frågor gällande deponering av avfall ska således Länsstyrelsen i Hallands län meddela villkor och då även pröva frågan om ekonomisk säkerhet.

Enligt dom M 333-2 från den 24 februari 2006 har bolaget medgett att deponin är fråga om en deponi för icke-farligt avfall.

Under rubriken "domskäl" står följande: *"Miljö- och räddningsnämnden har uppgett att det finns brister i utredningen i fråga om deponering av avfall. Bolaget har åtagit sig att till länsstyrelsen inlämna en kompletterande utredning före den 1 mars innevarande år. Miljödomstolen förutsätter att bestämmelserna i förordningen (2001:512) om deponering av avfall med tillhörande föreskrifter kommer att efterlevas. Det bör överlåtas till länsstyrelsen att bestämma de ytterligare villkor som kan komma att behövas. De synpunkter som framförts av miljö- och räddningsnämnden bör därvid beaktas."*

Den 16 mars 2006 lämnade bolaget in en anpassningsplan för deponin till Länsstyrelsen. Länsstyrelsen informerade den 27 januari 2009 bolaget om dess skyldighet att uppfylla deponeringsförordningens krav och om att undantag ska sökas om bolaget inte kan visa att dessa krav kan uppfyllas. Därefter ska ny reviderad anpassningsplan inlämnas för etapp 3. Vad gäller etapp 4 skulle denna redan från anläggandet uppfylla deponeringsförordningens krav.

Bolaget har därefter meddelat att ingen deponering kommer att ske på etapp 3 efter utgången av 2008 därmed behöver kraven i deponeringsförordningen inte uppfyllas.

Vid möte i maj 2010 klargjorde länsstyrelsen att bolaget skulle inkomma med en avslutningsplan för etapp 3 samt förslag på säkerhet och beräkning av den geologiska barriären för etapp 4. Denna redogörelse inkom till länsstyrelsen den 18 juni 2010.

Bolagets redovisning och förslag

Säkerhet

Bolaget hänvisar till mål nr M 3197-08 Miljödomstolen som behandlade en deponietapp vid Södra Cell Mörrum. Denna etapp är enligt bolagets mening jämförbar med den nu aktuella deponin. Där anser man att 100 kr/m² är rimligt. Domen är fastslagen i Miljööverdomstolen (M 7008-08).

Kostnaden för en traditionell sluttäckning är enligt bolaget ca 275 kr/m². Bolaget bedömer dock att etapp 4a (16 1500 m²) kan täckas med fallande mängd grönlutslam blandat med aska, alternativt med lera från byggnation av den nya sågen. På detta sätt borde kostnaden reduceras till 100 kr/m². I tillägg kommer kostnad för efterkontroll. Bedömningen är dock, enligt bolaget, mycket svår att göra då verksamheten kommer att fortgå i överskådlig tid och täckningen beräknas med de förhållande som råder i dag ske tidigast 2020.

Geologisk barriär

Senaste undersökningen avseende hydrogeologiska förhållanden är genomförd 2009 av Envipro Miljöteknik i mark och vatten. Enligt bolagets mening visar utredningen att kravet på en geologisk barriär för en deponi för icke-farligt avfall är uppfyllt.

Den geologiska barriärens utsträckning i jord bedöms vara 600 meter i strömningsriktningen från deponin, vilket är norrut. Området utgörs huvudsakligen av åkermark och det finns inga jordbrunnar inom den geologiska barriären. Grundvattentillgången i området anges av SGU som begränsad och grundvattnet kan vara saltvattenpåverkat. Den geologiska barriärens utsträckning i berg har bedömts till 150 meter. Närmsta bergbrunn ligger ca 300 meter från etapp 4.

Yttrande från SGI

När det gäller grundvattnet i jordlagren bedöms beräkningarna ge rimliga resultat. Enligt konsultrapporten varierar konduktiviteten i jordlagren ganska mycket och det medför en viss osäkerhet vid beräkningarna som hänger samman med om mera genomsläppliga jordmaterial har en sammanhängande struktur eller om de utgör områden avskiljda från varandra.

När det gäller beräkningar i berg måste man vara medveten om att sådana beräkningar alltid blir mycket osäkra. Det beror på att vattenströmmingen sker i enskilda sprickor eller i sprickzoner, och att det inte finns möjligheter att erhålla tillräcklig kunskap om egenskaperna hos dessa enskilda sprickor eller sprickzoner. Vattenhastigheten skiljer sig oerhört mycket beroende på om transporten sker i en enstaka relativt öppen spricka, i ett flertal mindre sprickor eller i sprickzoner där sprickorna kan vara delvis fyllda av olika material. Hastigheten beror också av hur sprickorna och sprickzoner hänger samman. Det medför att den geologiska barriären skulle kunna vara lång och smal och lokaliserad utmed en sprickzon med snabb vattentransport.

Konsultens beräkningar grundar sig på bestämningar av hydrauliska konduktiviteter som i sig är osäkra och beroende av hur brunnborrare utfört bedömningen. Konduktiviteten bedöms dock snarare vara lägre än högre än angivna värden, d.v.s. på den säkra sidan. Vid beräkningarna har en förenkling av Thims ekvation för en sluten akvifär och Thim-Dupuits ekvation för en öppen akvifär använts. Dessa ekvationer förutsätter ett homogent och isotropt material. Den beräknade hydrauliska konduktiviteten blir därför ett genomsnittligt värde för den totala bergmassan. I verkligheten är den hydrauliska konduktiviteten i sprickor och sprickzoner betydligt större, medan andra delar av bergmassan är betydligt tätare.

Hastigheten blir starkt beroende av vilken effektiv porositet som antagits. Det är ganska ont om värden i litteraturen och det är inte heller alltid angivet om värdena avser bergmassan i sin helhet, själva bergmaterialet utan sprickor eller om det gäller själva sprickzonen inom en speciell lokal. En sammanställning ges av Helena Whitlock: i *"Föroreningstransport till vattentäkter i kristallint berg"*, Institutionen för Geovetenskaper, Luft-, Vatten- och Landskapslära, Uppsala Universitet. För svenskt kristallint berg anges t.ex. 0,001-0,1 %. För sprickzoner finns angivet 0,007 %, 0,04 % och 0,2-0,5 %. En väldig spridning således. För bergmassan som helhet är den effektiva porositeten betydligt mindre än för jord, där den kan uppgå till 30 %. Därmed blir vattnets partikelhastighet vanligtvis betydligt större i berg än i jord med motsvarande K-värde. Partikelhastigheten på upp till 60 meter per dygn har uppmätts vid provpumpning med spårämnesförsök.

När man försöker beräkna partikelhastigheten är det viktigt att K- och n-värdena representerar samma sak. Om K-värdet representerar hela bergmassan bör också det n-värde som representerar sprickzonen användas. Konsulten har valt att räkna med en effektiv porositet på 0,24. Enligt SGI:s bedömning borde konsulten ha valt ett värde som representerar den totala bergmassan, d.v.s. ett betydligt mindre värde på den effektiva porositeten vilket skulle medföra en betydligt större utbredning av den geologiska barriären i berget.

Att med någorlunda säkerhet bestämma utbredningen av den geologiska barriären skulle kräva mycket dyra utredningar, t.ex. provpumpning med mätningar i flera brunnar för att ta reda på spricksamband. Olika vattenbalansberäkningar skulle också behövas för att bättre kunna avgöra barriärernas kapacitet och hur stor del av flödet som transporteras i berget respektive i jordlagren. Sannolikt skulle man ändå inte få full visshet. Det är ytterst tveksamt om kostnaderna för sådana undersökningar är motiverade i förhållande till nyttan.

Om inte en större utbredning av den geologiska barriären kan accepteras bör botten tätningen under aktuella delar av deponin kompletteras med en konstgjord förstärkning av den geologiska barriären.

Så länge det finns betydande osäkerheter beträffande den geologiska barriären bör några avsteg från kravet på täckning inte medges.

Det är också viktigt att brunnsinventeringen är noggrant utförd på plats (det kan finnas fler brunnar än de som ingår i brunnsarkivet) och säkerställa att strömbilden inte ändras, t.ex. under torrperioder med bevattning som medför stora vattenuttag ur brunnarna.

Enligt SGI:s bedömning är att det är bättre att vid behov komplettera med fler mätpunkter för att få en noggrannare strömbild och att kontrollera att lakvatten inte rinner i riktning mot dricksvattenbrunnar än att genomföra provpumpningar eller mera komplicerade undersökningar. I brunnar som på grundval av strömbilden inte kan uteslutas från föroreningsrisk som medför hälsorisk bör provtagning utföras enligt ett kontrollprogram.

Bolagets synpunkter på yttrande

Bolaget noterar att SGI kommer till samma slutsats som Envipro när det gäller beräkningen av geologisk barriär i jord. Men SGI är inte av samma uppfattning när det gäller beräkningen i berg. Till detta kan sägas att beräkningarna baseras på Naturvårdsverkets rapporter med avseende på beräkning av geologisk barriär. Denna metod är egentligen beräknat på utbredning i jord, och möjligen mindre tillämplig med avseende på utbredning i berg.

Bolaget delar SGI:s uppfattning att det är ytterst tveksamt om det är motiverat med mycket dyra vidare utredningar för att ytterligare fastställa den geologiska barriärens utbredning i berg.

Med avseende på kommentaren om brunnsinventering vill bolaget bara påpeka att den är gjord på plats och inte från brunnsarkivet. I grundvattnets strömriktning är det bara två bergborrade brunnar som kan påverkas av lakvatten i berg. Båda dessa ingår i bolagets kontrollprogram idag.

Länsstyrelsens övervägande och motivering

Säkerhet

Artikel 8 i rådets direktiv 1999/31 /EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall stadgar för verksamhetsutövaren krav på åtgärder i form av ekonomisk säkerhet eller någon motsvarighet. Direktivet har implementerats i svensk rätt främst genom förordning (2001:512) om deponering av avfall (deponeringsförordningen). I deponeringsförordningen har direktivets skyldighet att ställa säkerhet införts genom en hänvisning i 33 § andra stycket till 15 kap. 34 § miljöbalken. I 15 kap. 34 § anges att tillstånd till en verksamhet som omfattar deponering av avfall endast får meddelas om verksamhetsutövaren för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för deponeringsverksamheten ställer säkerhet enligt 16 kap. 3 § eller vidtar någon annan lämplig åtgärd för sådant säkerställande.

Den aktiva fasen för en deponi är den period som sträcker sig från första tillfället då avfall tas emot vid en deponi till dess deponeringen upphört och aktiva åtgärder för kontroll och utsläppsbegränsning inte längre behövs. Den aktiva fasen innefattar både driftfas och efterbehandlingsfas. Med anledning av att hela deponin är att betrakta som en deponi i aktiv fas ska säkerhet inlämnas för alla etapperna.

Säkerhetens storlek ska motsvara de kostnader som uppkommer om åtgärderna måste utföras genom det allmännas försorg. Medlen måste, för att fylla sitt syfte, alltid vara tillgängliga för tillsynsmyndigheten att ta i anspråk vid behov.

Enligt Naturvårdsverket beställda rapport från Envipo Miljöteknik från den 20 december 2004 "*Ekonomisk säkerhet vid deponering*" kan sluttäckning av deponi för icke-farligt avfall kosta 200-350 kr per kvadratmeter. Vidare är kostnaden för hantering och rening av lakvatten ca 50-100 kr per kvadratmeter deponeringsyta och kostnaden för kontroll och övervakning ca 15 – 45 kr per kvadratmeter deponeringsyta. Enligt bolaget har etapp 1 en storlek av 27 950 m², etapp 2 har 9 100 m², etapp 3 har 26 400 m² och etapp 4a har en storlek av 16 150 m².

Tabell 1. siffror till grund för begärd säkerhet etapp 3 och etapp 4a

Typ av arbete	Kostnad för deponiyta (kr/m ²)	Etapp 3 26 400 m ²	Etapp 4a 16 150 m ²
Sluttäckning	325	8 580 000	5 248 750
Hantering och rening av lakvatten	75	1 980 000	1 211 250
Kontroll och övervakning	30	792 000	484 500
Totalt		11 352 000	6 944 500
Avrundat ca		11 500 000	7 000 000

Tabell 1. siffror till grund för begärd säkerhet etapp 1 och 2, sluttäckt 1998

Typ av arbete	Kostnad för deponiyta (kr/m ²)	Etapp 1 och 2 37 050 m ²
Hantering och rening av lakvatten	45	1 667 250
Kontroll och övervakning	18	666 900
Totalt		2 334 150
Avrundat ca		2 500 000

Tidsaspekten för säkerheten är tills sluttäckningen är utförd och därefter hantering och rening av lakvatten och kontroll och övervakning av deponin i 30 år d.v.s. hela den aktiva fasen.

Siffrorna är delvis hämtade ur *Ekonomisk säkerhet vid deponering*, Envipro Miljöteknik i mark och vatten, från 30 december 2004. Vidare har hänsyn tagits till de säkerheter som ställts på deponier i Halland under senare år. Halmstad Energi och Miljö har redovisat en kostnad för sluttäckning av Skedala deponi på 355 kr/m² och Stena Recycling AB har redovisat en kostnad för sluttäckning av sin deponi på 325 kr/m².

Bolaget har hänvisat till att egna material kan användas vid sluttäckning. Godkännandet av användningen av sådant material bör vara klart vid ställandet av säkerheten och man bör kunna styrka att materialet finns tillgängligt vid ett eventuellt utlösande av säkerheten. Kalkylen ska bygga på de förutsättningar som den part har som ska ansvara för att åtgärderna genomförs, d.v.s. i detta fall Länsstyrelsens förutsättningar.

Enligt bolaget har tester genomförts på blandningar av grönlutsslam och aska för att kunna ta fram ett material som skulle kunna lämpa sig för täckning av deponier. Försök pågår för att undersöka om detta material ger ett läckage lägre

2011-01-31

555-3342-10

än 50 l/m² och år. Försöken är inte slutförda utan fortgår gemensamt inom branschen. Syftet är att få fram ett tillräckligt tätt material för att kunna avyttra brukets restprodukter som ett täckmaterial för sluttäckning av kommersiella deponier.

Med anledning av att varje specifikt material som används till sluttäckning bör bedömas för sig kan Länsstyrelsen inte ta för givet att exakt samma förutsättningar råder för sluttäckningsmaterialet som kommer att användas vid bolagets deponi i Halland som för den deponi som Södra Cell driver i Blekinge.

Efter att sluttäckning av etapp 3 respektive etapp 4a har slutförts kan säkerheten reduceras med summan för beräknad kostnad för sluttäckning.

Sluttäckning

Kraven för sluttäckning av etapp 4 framgår av deponeringsförordningen. För etapp 3 gäller likvärdigt krav från beslut dnr 241-4180-96 från den 4 maj 1998.

Geologisk barriär

Med hänvisning till SGI:s synpunkter i ärendet bedömer Länsstyrelsen att en konstgjord geologisk barriär måste anläggas för att etapp 4 ska uppfylla deponeringsförordningens krav.

Övriga villkor

Övriga villkor gäller lakvatten och kontroll av deponeringsverksamheten. Vissa villkor är överförda från beslut taget den 4 maj 1998 gällande fastställande av villkor för hantering och omhändertagande av avfall. I Miljödomstolens dom M 333-02 framkommer att bolaget anser att villkoren inte längre är aktuella. Bolaget har rätt i att vissa villkor inte längre är aktuella men villkoren för lakvattenhantering säkerställer att lakvattnet även i fortsättningen provtas och leds till fabriken processavloppsvattensystem.

Enligt dom M 333-02 ska Länsstyrelsen ta hänsyn till Miljö- och räddningsnämndens synpunkter vid fastställande av villkor. Miljö- och räddningsnämnden föreslog i domen villkor om att kontrollprogram ska upprättas av utomstående sakkunnig på deponier.

Sammanfattning

Med hänvisning till SGI:s bedömning och vad som sägs ovan gör Länsstyrelsen bedömningen att för att bolaget ska uppfylla kraven i miljöbalken och deponeringsförordningen bör villkor ställas för fortsatt deponering vid bolagets deponi. Vidare bedömer Länsstyrelsen att ekonomisk säkerhet ska ställas för hela den aktiva tiden för deponin, med revidering då sluttäckning utförts och har godkänts.

Beslut i ärendet har fattats av tf Miljövårdsdirektör AnnaKarin Sandholm. Miljövårdshandläggare Anna-Lena Olsson samt länsjurist Ulf Ståhl har deltagit i ärendet. Miljövårdshandläggare Liselott Johansson har varit föredragande.

AnnaKarin Sandholm

Liselott Johansson

Bilaga:

Hur man överklagar

Kopia:

Miljö- och räddningsnämnden i Varbergs kommun
Statens Geotekniska Institut, TR , Hugo Grauers gata 5 B, 412 96 GÖTEBORG
ANOL
LIJO

Hur man överklagar - dom i mål som har överklagats till mark- och miljödomstolen

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen. Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen inom tre veckor från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Mark- och miljööverdomstolen fordras att prövningstillstånd meddelas. Mark- och miljööverdomstolen lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rätts-tillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast.

Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Till överklagandet ska bifogas lika många kopior av skrivelsen som det finns motparter i målet. Har inte klaganden bifogat tillräckligt antal kopior, framställs de kopior som behövs på klagandens bekostnad.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.